

גִּלְגּוּלוֹ שֶׁל חַג הַשְּׁבֻעוֹת מִבְּנוֹרִים לְתַקוּן עֵרְפִי וְחִבְרָתִי

סוף השנה הגיע, כל אחד מאיתנו ניסה להיזכר בנקודת ההתמאה, באותו רגע שהניע אותנו לצאת למסע - האם היה זה רצון בשינוי, מיצוי של הדברים המוכרים, רצון לגדול ולדעת יותר? דרך ארוכה עברנו מתחילת השנה עד כה. המסע היה פתלתל, לעיתים אישי, לעיתים משפחתי. צעדנו בשבילי האלום והתרבות, ועכשיו לקראת סיומה של השנה הצדמנית למצור ולשאל: "מי אני? מאין באתי ולאן אני הולך?"

מאיה, יובל, אורי, נעם, תומר ועדי בחרו לכתוב משה אותו יציבו בסוף השנה עם אבריהם לכתה בפני הוריהם. במחזה הם מבקשים לאפשר הצצה לתמונת שצברו במהלך השנה. נסו לחשוב על התמונת בהם עצרתם להתבונן על עצמכם, סביבתכם הקרובה והראוקה, על האוויות שליקטתם בדרך. אברו את הפרק בסיפור המסערת שישלים את המסע עד כה.

מסלול המסע

יעד: הכרות עם דמותו המשתנה של חג השבועות
זמן מסלול: נע על הרצף שבין שנות ה-2000 לתקופת המקרא, המשנה, בית המקדש השני, תקופת החורבן והגלות, המאה ה-13, ראשית קום המדינה וימינו אנו.
תגלית: המגוון ההיסטורי והערכי הטמון בחג השבועות.
הכנות לפרק זה במסע: שכלול קריאה ביקורתית של מקורות היסטוריים המציגים את מקורותיו של חג.

חברותא 1

שבעה שבעת, תספר-לך: מהחל חרמש בקמה, תחל לספר שבעה שבעות. י ועשית חג שבעות לה' אלהיך מסת נדבת ידך, אשר תתן: כאשר יברכה ה' אלהיך (דברים ט' ט"ז).

א והיה כפי-תבוא אל-הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה; וירשתה, וישבת בה. ב ולקחת מראשית כל-פרי האדמה, אשר תביא מארצה אשר ה' אלהיך נתן לך ושמרת בטנא; והלכת אל-המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם. ג ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם; ואמרת אליו, הגדתי היום לה' אלהיך כי-באתי אל-הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו. ד ולקח הכהן הטנא מידך; והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. ה וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי, וירד מצרימה, ויגר שם במתי מעט; ויהי-שם לגוי גדול עצום ורב. ו וירעו אתנו המצרים, ויענונו; ויתנו עלינו עבדה קשה. ז ונצעק אל-ה' אלהי אבותינו; וישמע ה' את-קלנו, וירא את-ענינו ואת-עמלנו ואת-לחצנו. ח ויוצאנו ה' ממצרים, ביד חזקה ובזרע נטויה, ובמרא גדל ובאותות ובמפתים. ט ויבאנו אל-המקום הזה; ויתן לנו את-הארץ הזאת, ארץ זבת חלב ודבש. י ועתה, הנה הבאתי את-ראשית פרי האדמה, אשר נתתה לי ה'; והנחתו לפני ה' אלהיך, והשתחוית לפני ה' אלהיך. יא ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך ולביתך: אתה, והלוי, והגר, אשר בקרבך (דברים פרק כ"ו).

שאלות לדיון ומחשבה:

1. באיזו תקופה נחג החג?
2. מי חוגג את החג?
3. שביד כותב בספרו "מחזור הזמנים" את הקטע הבא: "ודאי שלפנינו פולחן שמטרתו להבטיח את שפעת היבול במחזור החקלאי הבא". באמצעות המקורות המקראיים ודבריו של שביד, כתבו מה אופיו של החג?
4. חשבו על דרך יצירתית לבטא את היבטיו של החג בפני תלמידי ותלמידות הכתה (שיר, כרזה, המחזה וכו').

חברותא 2

גב, כיצד מעלים את הביכורים: כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד; ובאין ולנין ברחובה של עיר, ולא היו נכנסין לבתים. ולמשכים, היה הממונה אומר "קומו ונעלה ציון, אל ה' אלוהינו" (ירמיהו ל"א, ה).

גג, הקרובים מביאין תאנים וענבים, והרחוקים מביאין גרוגרות וצימוקים. והשור הולך לפניהם, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו; והחליל מכה לפניהם, עד שהן מגיעין קרוב לירושלים. הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהם, ועטרו את ביכוריהן. והפחות והסגנים והגזברין יוצאין לקראתם; לפי כבוד הנכנסין, היו יוצאין. וכל בעלי אומנויות שבירושלים עומדין לפניהם, ושואלין בשלומן, אחינו אנשי מקום פלוני, באתם בשלום.

גד החליל מכה לפנייהם, עד שהן מגיעין להר הבית. הגיעו להר הבית, אפילו אגריפס המלך נוטל את הסל על כתפו ונכנס, עד שהוא מגיע לעזרה. ודיברו הלויים בשיר, "ארוממך ה', כי דיליתני; ולא שימחת אויבי לוי" (תהילים ל', ב').

גח העשירים מביאין את ביכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב, והעניים מביאין אותן בסלי נצרים של ערבה קלופה; הסלים והביכורים ניתנין לכוהנים. משנה, מסכת ביכורים פרק ג

שאלות לדיון ומחשבה:

1. באיזו תקופה נחגג החג? והיכן?
2. מי חוגג את החג?
3. מה אופיו של החג?
4. אילו היבטים ערכיים מגולמים בחג?
5. חשבו על דרך יצירתית לבטא את היבטיו של החג בפני תלמידי ותלמידות הכתה (שיר, כרזה, המחזה וכו').

חברותא 3

טז ויהי ביום השלישי בהיה הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על-ההר וקל שפר חזק מאד ויחרד כל-העם אשר במחנה. יז ויצא משה את-העם לקראת האלהים מן-המחנה ויתיצבו בתחתית ההר. יח והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל-ההר מאד. יט ויהי קול השפר הולך וחרק מאד, משה ידבר והאלהים יעננו בקול (שמות י"ט ט"ז-י"ט).

"לימוד התורה יכול שיתפס כעין "עליה לרגל" רוחנית אל ירושלים של מעלה ואל בית המקדש של מעלה במקום עליה לרגל הגופנית ששוב אינה באפשר" (שביד, מחזור הזמנים ע' 254).

שאלות לדיון ומחשבה:

1. מה אופיו של החג כפי שבא לידי ביטוי במקורות הללו? מתי הוא מתהווה ככזה?
2. היכן נמצאים היהודים ומדוע טוען שביד ש"העלייה לרגל הגופנית אינה באפשר"?
3. אילו היבטים ערכיים מגולמים בחג?
4. חשבו על דרך יצירתית לבטא את היבטיו של החג בפני תלמידי ותלמידות הכתה (שיר, כרזה, המחזה וכו').

חברותא 4

שלמה הלוי אלקבץ פתח את האיגרת, המתעדת את תיקון ליל שבועות, בהחלטה לקיים ליל שימורים: 'דעו לכם כי הסכמנו החסיד (רבי יוסף קארו) ואני עבדו ועבדיכם [ע]ם החברים לעמוד על נפשינו ליל שבועות ולנדד שינה מעינינו'. שלושה ימים קודם חג שבועות החלו לטבול במקווה ולהיטהר, כמו בני ישראל לקראת מתן תורה. בתיקון ליל שבועות ישמשו החברים כשושבינים, המתקנים ומקשטים את הכלה לקראת כלולותיה בעשרים וארבעה קישוטים, כמספר ספרי התנ"ך... (מתוך מאמרה של ד"ר מור אלטשולר¹).

¹ מ. אלטשולר, בשמענו צרת השכינה וקולה כחולה מתחננת אלינו: על תיקון ליל שבועות במסורת הקבלה, התפרסם ב: הארץ, תרבות וספרות (22.5.07)

שאלות לדין ומחשבה:

1. מה אופיו של החג כפי שבא לידי ביטוי במקורות הללו? מתי הוא מתהווה ככזה?
2. איזה חידוש נוסף לחג?
3. היכן חוגגים את החג?
4. אילו היבטים ערכיים מגולמים בחג?
5. חשבו על דרך יצירתית לבטא את היבטיו של החג בפני תלמידי ותלמידות הכתה (שיר, כרזה, המחזה וכו').

חברותא 5

"מכאן סוד קנאותנו לחג צעיר זה שאנו אומרים לחוג כרצוננו וכאשר עם ליבנו. ואמרנו: אשר עשינו בחיי החולין שלנו נעשה גם לחג שלנו. ערכים קרקעיים אלה וחתיירה זו למגע בלתי אמצעי עם הטבע ועם ענפי עבודה בראשיתיים הממלאים את ישותנו כל ימות השנה ביצירתנו ובמפעלנו - לאלה אנו רוצים למצוא ביטוי הולם בימי חג ומועד."

(יוסקוביץ, אשדות יעקב, 1925)

שאלות לדין ומחשבה:

1. מה אופיו של החג כפי שבא לידי ביטוי במקורות הללו? מתי הוא מתהווה ככזה?
2. איזה חידוש נוסף לחג ועל איזה מסורת הוא מתבסס?
3. היכן חוגגים את החג?
4. אילו היבטים ערכיים מגולמים בחג?
5. חשבו על דרך יצירתית לבטא את היבטיו של החג בפני תלמידי ותלמידות הכתה (שיר, כרזה, המחזה וכו').

בנות נוער, קיבוץ שער העמקים, שבועות 1944, מתוך אתר החגים מכון שיטים

שיח בין מסורת וחידוש	ביטויים של אחריות ומחויבות ערכית	מאפייני החג	מקור	תקופה
				תקופת המקרא
				תקופת המשנה ובית שני
				תקופת החורבן והגלות
				המאה ה-13
				התנועה הציונית וראשית קום המדינה

מסורת וחידוש - כיצד מתאפיין החג כיום? התייחסו למגמות שונות בציבור הרחב (קהילות קיבוציות, תיקוני ליל שבועות בקהילות שונות). אילו מהמאפיינים המסורתיים נשמרו ואילו חידושים נוספו לחג?

אחריות ומחויבות - כביטוי לאחריות ומחויבות הפיקו תיקון ליל שבועות כתתי בין דורי לתלמידים והוריהם. חשבו על ערך שבא לידי ביטוי בחג. כדוגמת "היחס לאחר" שבא לידי ביטוי במגילת רות. חשבו על תחנות לימוד, כדוגמת: קריאה במגילת רות מתוך נקודת מבט של היחס לגר. תחנה נוספת: הכרות עם מדרשים העוסקים בנושא זה. תחנה אחרת: התנסות באילתור של מצבים מורכבים מחיי היומיום, המפגישים אותנו עם החברה הסובבת אותנו. תחנה שתעסוק בכתיבת עשרת דברות כיתתיות, שיסייעו בידינו לקבל האחד את השני.

צידה לדון